

Міністерство освіти і науки України
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Факультет міжнародних відносин

Кафедра міжнародних економічних відносин

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПРАНТУРИ

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини

Львів – 2023

Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за освітніми програмами спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини», та їх результатів навчання:

Для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії можуть вступати особи, що здобули освітній ступінь магістра.

Програма фахових вступних іспитів для осіб, що здобули попередній рівень вищої освіти за іншими спеціальностями, повинна передбачати перевірку набуття особою компетентностей та результатів навчання, що визначені стандартом вищої освіти зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» для другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Мета вступного іспиту до аспірантури полягає в оцінюванні рівня підготовки вступників, відповідності їхніх знань і навичок вимогам кваліфікаційних характеристик. Передбачена перевірка фундаментальних знань потенційних аспірантів, оцінювання знань випускників, що формують компетентності по спеціальності «Міжнародні економічні відносини»; визначення рівня здатності розв'язувати складні спеціалізовані завдання і практичні проблеми у професійній діяльності.

Під час підготовки до вступного іспиту за програмою рекомендується користуватися рекомендованою літературою.

I. ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ

РОЗДІЛ 1. ВСТУП ДО СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА І МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Тема 1. Предмет міжнародних економічних відносин. Місце міжнародних економічних відносин у системі наук

Міжнародні економічні відносини як наука. Методологія міжнародних економічних відносин. Предмет міжнародних економічних відносин. Методологія досліджень в галузі міжнародних економічних відносин. Проблеми, що виникають під час вивчення міжнародних економічних відносин.

Теоретичні основи міжнародних економічних відносин. Суть та чинники міжнародного поділу праці. Розвиток теорій міжнародних економічних відносин.

Міжнародна політична система. Національний суверенітет та зовнішні стосунки держави. Націоналізм. Міжнародні організації.

Особливості наукових досліджень з міжнародних економічних відносин.

Тема 2. Міжнародна економіка та національні інтереси

Міжнародна економічна система. Національна економічна політика. Національні валютні системи. Урядове регулювання міжнародної торгівлі та інвестицій. Міжнародна мобільність продуктивних факторів.

Національні інтереси та міжнародна торгівля. Національні вигоди від міжнародної торгівлі. Внутрішня спеціалізація та міжрегіональна торгівля. Інтереси споживачів. Інтереси міжнародних компаній. Аргументи проти зовнішньої торгівлі.

Цілі та інструменти зовнішньої економічної політики. Зовнішня економічна політика та національні інтереси. Цілі зовнішньої економічної політики. Інструменти зовнішньої економічної політики. Різноманітність та конфлікт цілей.

Тема 3. Міжнародні економічні відносини у Стародавньому Світі

Передісторія формування міжнародних економічних відносин. Формування стародавніх цивілізацій. Природно-кліматична диференціація як передумова становлення міжнародних економічних відносин. Особливості матеріального виробництва в стародавніх цивілізаціях.

Становлення зовнішньоекономічних зв'язків у IV–II тисячоліттях до н.е. Особливості розвитку торгових шляхів. Формування інституту тамкару (купців) у Шумері, Вавилонії, Ассирії, Угаріті та Каніші. Поширення кару в Західній Азії. Роль держави в організації міжнародних економічних відносин.

Вплив колонізації земель та розвитку ремісництва на поширення зовнішньої торгівлі у I тисячолітті до н.е. Формування торговельних потоків на зламі I–II тисячоліть до н.е. Фінікійська колонізація басейну Середземного моря. Велика грецька колонізація VIII–VI ст. до н.е. Розвиток транзитної торгівлі.

Вплив зовнішньоекономічної діяльності на розвиток товарно-грошових відносин. Виникнення монет і формування грошових систем. Початки формування банківської справи: операції трапедзидів у Греції та аргентаріїв у Римі. Поширення купецьких об'єднань – фіасів у Греції. Особливості міграції робочої сили у Стародавньому Світі. Поділ сфер впливу у міжнародній торгівлі Стародавнього Світу.

Тема 4. Міжнародні економічні відносини у Середньовіччі

Особливості середньовічної торгівлі. Посилення суспільного поділу праці. Відокремлення ремесла від сільського господарства. Виникнення міст як центрів ремесел та торгівлі. Формування внутрішніх ринків. Формування купецтва. Розвиток товарно-грошових відносин. Поширення ярмаркової торгівлі. Значення гуртової торгівлі на ярмарках у розвитку зовнішньої торгівлі. Обмеження та перешкоди для зовнішньої торгівлі. Розвиток лихварського капіталу. Виникнення банків та поширення кредитних операцій. Грошові перекази.

Головні торговельні шляхи Середньовіччя. Розвиток транзитної торгівлі.

Міжнародні економічні відносини України–Руси. Торговий шлях з "Варяг у Греки". Виникнення торгових міст. "Руська правда" про характер зовнішньоекономічних зв'язків України–Руси, їх масштаби, географія та форми реалізації. Економічна термінологія "Руської правди". Грошова система України–Руси: система куни, срібні гривни, златники і срібники.

Міжнародні економічні відносини у середньовічній Європі. Формування двох центрів європейської торгівлі: середземноморського і північного. Левантійська торгівля. Виникнення Ганзейського союзу.

Міжнародні торговельні зв'язки Запорізької Січі. Об'єктивні передумови налагодження торговельних зв'язків із сусідніми країнами та територіями. Головні експортні та імпорتنі товари. Географія зовнішньоторговельних відносин. Формування митної справи.

Тема 5. Міжнародні економічні відносини країн Сходу

Особливості торговельних та фінансово–економічних відносин середньовічного Китаю з країнами Південних морів. Прийнятність давньокитайських ідей про роль грошей в обміні та про значення інституту монополії. Дари як зовнішньоторговельна операція. Зародження елементів вузької спеціалізації у зовнішній торгівлі Китаю з країнами Південних морів.

Міжнародна торгівля у середньовічній Середній та Центральній Азії. Кабул як центр зовнішньоторговельних стосунків між Індією та Середньою Азією. Пожвавлення караванних шляхів і заснування нових міст, ринків, караван–сараїв, морських портів.

Роль Аравійського півострова у формуванні регіонального центру торгівлі на Аравському Сході. Розвиток караванної торгівлі з Індією та країнами Далекого Сходу. Вплив ісламу на розвиток зовнішньоекономічних відносин арабських країн.

Тема 6. Міжнародні економічні відносини країн Європи у пізньому Середньовіччі. Виникнення теорій міжнародної торгівлі

Особливості міжнародної торгівлі у пізньому Середньовіччі. Вплив зовнішньої торгівлі на формування економічної системи вільного підприємництва. Розвиток виробництва, розрахованих на зовнішній збут. Становлення колоніальних держав. Колоніальні загарбання і колоніальне пограбування. Значення работоргівлі у створенні первісного капіталу країн Європи. Ототожнення багатства з грішми.

Виникнення теорій міжнародної торгівлі: ранній меркантилізм, або монетаризм. Теорія грошового балансу. Гра з нульовою сумою. Позитивне сальдо торгового балансу. Монетаризм як причина економічної кризи в Європі у другій половині XVI ст.

Зрілий меркантилізм. Теорія активного торгового балансу. Меркантилізм як державна політика Франції XVII ст. Кольбертизм.

Тема 7. Формування британської колоніальної імперії. Теорія міжнародної торгівлі Адама Сміта

Перетворення Англії в колоніальну імперію. Колонізація Індії та Північної Америки. Створення переселенських колоній. Суперництво з Іспанією, Голландією та Францією за морську та колоніальну перевагу. Здобуття Великою Британією "асієнто" – монопольного права на ввезення рабів в іспанські колонії Південної Америки. Британсько–французьке суперництво. Утвердження британської монополії на морях. Завершення формування британської колоніальної імперії та його економічні наслідки.

Роль промислового перевороту у розвитку британського капіталізму. Вільні капітали. Створення "Королівського товариства". Спеціалізація науки. Винахідництво та його вплив на розвиток капіталізму. Формування потреби у підвищенні продуктивності праці, створенні машин і практичному застосуванні винаходів. Аграрний переворот XVIII ст. Обгороджування земель. Обезземелення селян. Формування пропозиції найманої робочої сили. Створення передумов для переходу від мануфактурного до машинного виробництва.

Теорія міжнародної торгівлі А.Сміта. Багатство нації як здатність виробляти кінцеві товари та послуги. Економічна політика *laissez faire*. Концепція абсолютної переваги у міжнародній торгівлі. Взаємовигідна торгівля. Гра з позитивною сумою. Ресурсні коефіцієнти.

Тема 8. Розвиток британського капіталізму у XIX ст. Теорія міжнародної торгівлі Давида Рікардо

Утвердження британської імперії. Зовнішня торгівля Великої Британії. Становлення теорії міжнародної торгівлі, відокремленої від теорії внутрішньої торгівлі. Концепція порівняльної переваги. Економічні вигоди від торгівлі.

Тема 9. Міжнародні економічні відносини у XX ст.: Міжнародна торгівля

Теоретична концепція сучасних міжнародних економічних відносин. Порівняльна перевага в теорії продуктивних факторів. Економічне підґрунтя торгівлі. Трудомісткі, "землемісткі" та капіталомісткі товари. Спеціалізація відповідно до порівняльної переваги. Умови торгівлі. Вигоди від торгівлі. Зростання витрат.

Аналіз експорту та імпорту за допомогою інструментарію попиту та пропозиції. Рівноважна ціна, експорт та імпорт.

Вільна торгівля та протекціонізм. Торговельні бар'єри: мито та економічні наслідки його запровадження; квоти та їх наслідки. Докази на користь протекціонізму. Втрати від протекціонізму.

Зовнішньоторговельна політика України.

Тема 10. Міжнародні економічні відносини у XX ст.: Валютні курси і міжнародна фінансова система

Фінансування міжнародної торгівлі. Експортні та імпорتنі операції. Платіжний баланс країни. Поточний рахунок. Торговельний баланс. Баланс поточного рахунку. Рахунок капіталу. Дефіцит поточного рахунку та його наслідки. Надлишок поточного рахунку та його наслідки. Офіційні резерви. Дефіцити і надлишки платіжного балансу.

Валютні курси. Вільне плавання валютних курсів. Знецінення і поцінування валюти. Визначники валютного курсу: зміни у смаках і уподобаннях; відносні зміни доходів; відносна зміна цін; відносні реальні процентні ставки; спекуляція. Гнучкі валютні курси і платіжний баланс. Хиби гнучких валютних курсів: невизначеність і скорочення торгівлі; умови торгівлі; нестабільність.

Фіксовані валютні курси. Використання резервів. Зовнішньоторговельна політика. Валютний контроль: нормування. Внутрішнє макроекономічне регулювання.

Міжнародні системи валютних курсів. Золотий стандарт (1867–1934 рр.): фіксовані валютні курси. Крах системи золотого стандарту. Бреттон–Вудська система регульовано–фіксованих валютних курсів (1944–1971 рр.). МВФ та прив'язані валютні курси. Крах Бреттон–Вудської системи. Система керованого плавання валютних курсів (від 1971 р.).

Проблеми формування валютної системи України.

РОЗДІЛ 2. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Тема 1. Предмет і метод

Що вивчає теорія міжнародних економічних відносин. Структура і суб'єкти міжнародних економічних відносин. Механізм реалізації міжнародних економічних відносин.

Етапи і особливості розвитку світового господарства. Що таке світове господарство. Етапи розвитку світового господарства. Основні риси розвитку світового господарства.

Істина відкритої економіки. Тенденція відкритої економіки. Фактори розвитку відкритості економіки. Поняття “відкритість економіки”. Переваги відкритої

Міжнародна економічна система. Система багатонаціональних компаній. Характерні риси міжнародної торгівлі та інвестицій: Відмінності у мовах і звичаях, самостійна національна економічна політика, національні валютні системи, Урядове регулювання міжнародної торгівлі та інвестицій, Міжнародна мобільність факторів виробництва.

Національні інтереси та міжнародна торгівля: національні вигоди від міжнародної торгівлі, внутрішня спеціалізація та міжрегіональна торгівля, інтереси споживачів, інтереси міжнародних компаній, інтереси імпорту-конкуруючих фірм, деякі аргументи проти міжнародної торгівлі.

Цілі та інструменти зовнішньої економічної політики. Зовнішня економічна політика та приватні інтереси: автаркія, економічний добробут, протекціонізм, стабільно високі рівні зайнятості, платіжний баланс, економічне зростання, економічна війна.

Інструменти зовнішньої економічної політики: домовленості та угоди, торговельна та інвестиційна політика, політика іноземної допомоги, політика платіжного балансу. Різноманітність та конфлікт цілей. Сучасні проблеми зовнішньої економічної політики.

Тема 2. Порівняльна перевага та вигоди від торгівлі

Виробничі можливості національних економік. Виробничі можливості: постійні альтернативні вартості. Виробничі можливості: зростаючі альтернативні вартості.

Однакові виробничі можливості з неоднаковими смаками. Криві пропозиції: визначення умов торгівлі.

Тема 3. Порівняльна перевага і забезпеченість факторами: модель Гекшера-Оліна

Неоднакова забезпеченість факторами і торгівля: арифметичний приклад.

Отримання кривої виробничих можливостей країни відповідно до забезпеченості факторами. Виробничі функції: криві однакових кількостей. Забезпеченість факторами: матрична діаграма. Отримання кривої виробничих можливостей із діаграми. Неоднакова забезпеченість факторами як основа торгівлі.

Неоднорідність та зміни у забезпеченості факторами. Фактори землі. Людський фактор. Капітал. Впливи на торгівлю і різноманітність факторів. Ефекти впливу на торгівлю: зміна факторів.

Парадокс Леонтьєва. Зміщення попиту на користь капіталомістких товарів США. Зміна факторомісткості. Обмеження імпорту США. Обмеженість природних ресурсів.

Теорія торгівлі, пов'язана з кваліфікацією.

Тема 4. Порівняльна перевага: витрати на переміщення, недосконала конкуренція та внутрігалузева торгівля

Транспортні та інші витрати на переміщення. Ефекти транспортних витрат на міжнародну торгівлю: ефекти транспортних витрат на міжнародну торгівлю. Ефекти транспортних витрат на розміщення виробництва.

Недосконала конкуренція: монопольні прибутки, зростаюча дохідність, диференція продукту та ризику. Монопольні прибутки: суспільні витрати на монопольну владу. Зростаюча дохідність: ефект масштабу, економія диверсифікації. Ефекти монополії та олігополії на торгівлю. Нецінова конкуренція: диференціація продукту. Необізнаність, невпевненість і ризик у міжнародній торгівлі.

Співпадання ринкових сегментів та внутрігалузева торгівля. Співпадання ринкових сегментів: модель Лідера. Внутрігалузева торгівля.

Кінцеві примітки стосовно недосконалої конкуренції та міжнародної торгівлі.

Тема 5. Порівняльна перевага: технологія, мобільність факторів і багатонаціональна компанія

Технологічні теорії торгівлі. Процес технологічного нововведення. Вища продуктивність факторів виробництва внаслідок інновацій. Ефекти на торгівлю. Міжнародні технологічні розриви: несхожі виробничі функції. Міжнародні технологічні розриви: нові продукти. Модель життєвого циклу продукту.

Мобільність факторів і теорія торгівлі. Міжнародна мобільність факторів: ресурси, праця, капітал. Міжнародна торгівля і переміщення факторів як субституцій заміщення. Міжнародна торгівля і переміщення факторів як взаємо доповнення: економічна інтеграція.

Багатонаціональна компанія і теорія торгівля. Заключні спостереження відносно порівняльної переваги.

Тема 6. Тарифні та нетарифні торговельні бар'єри

Економічні ефекти тарифів. Цінові ефекти імпортного мита. Суспільні витрати на тарифи. Визначення елементів тарифної системної: розміри мита, фактичні та номінальні ставки, еластичність та частка ринку. Аналіз загальної рівноваги тарифних ефектів.

Нетарифні торговельні бар'єри: кількісні обмеження. Імпортні квоти. Експортні квоти. Економічні ефекти квот.

Інші нетарифні торговельні обмеження. Митна кваліфікація та оцінка. Антидемпінгове регулювання. Субсидії. Технічні стандарти та охорона здоров'я. Державна закупівля. Податки. Вимоги до місцевої участі в іноземних інвестиціях. Нетарифні торговельні бар'єри у сфері послуг. Деякі висновки з приводу нетарифних торговельних бар'єрів. Емпіричні дослідження витрат на захист.

Тема 7. Вільна торгівля та аргументи на користь протекціонізму

Підстави для вільної торгівлі. Підстави для протекціонізму. Помилкові аргументи на користь протекціонізму: аргумент "тримайте гроші вдома". Аргумент внутрішнього ринку. Аргументи вирівнювання витрат на виробництво. Аргументи запобігання збиткам.

Спірні аргументи на користь протекціонізму. Аргумент зайнятості. Аргумент антидемпінгу. Аргументи взаємодії.

Обгрунтовані аргументи на користь протекціонізму. Аргументи національної безпеки. Аргумент молодих галузей. Аргумент диверсифікації.

Витончені аргументи захисту. Аргумент умов торгівлі і оптимальний тариф. Теорія іншої кращої політики. Аргумент політики стратегічної торгівлі.

Живучість протекціонізму. Тарифні та кількісні обмеження в Україні.

Тарифні та кількісні обмеження в Україні.

Тема 8. Багатосторонні торговельні угоди під егідою ГАТТ

Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ). Основні положення ГАТТ: тарифи, кількісні обмеження, особливості умов сприяння торгівлі країнам, що розвиваються. Діяльність ГАТТ.

Поступова втрата ефективності ГАТТ. Торгівля послугами. Торгівля товарами. Торгівля сільськогосподарськими продуктами. Заклучні зауваги стосовно Уругвайського раунду.

Головні наслідки уругвайського раунду багатосторонніх торговельних переговорів.

Тема 9. Механізм міжнародних платежів і валютні ринки

Механізм міжнародних платежів. Міжнародні платежі у міжнародній торгівлі. Міжнародні платежі як міжнаціональні перекази банківських депозитів.

Ринок іноземної валюти. Структура ринку. Розмір ринку. Світовий валютний ринок: валютний арбітраж.

Міжнародні фінансові центри. Децентралізовані та централізована система міжнародних платежів. Лондонський фінансовий центр до першої світової війни. Зростання ролі Нью-Йорка після першої світової війни. Поява Токіо у 1980-х роках.

Курси іноземних валют та їх визначення. Вільно плаваючі курси іноземних валют. Попит на іноземну валюту. Пропозиція іноземної валюти. Визначення валютного курсу.

Фіксовані валютні курси. Аргументація фіксованих валютних курсів. Методи стабілізації. Регульовані валютні курси. Прогнозування валютного курсу.

Біржові спекуляції і втеча капіталу. Деякі додаткові міркування з приводу визначення валютних курсів.

Спекуляція форвардного валютного курсу і хеджування для захисту від валютного ризику. Форвардний валютний курс.

Теорія відсоткового паритету. Алгебраїчна формула теорії відсоткового паритету. Графічний аналіз теорії відсоткового паритету. Обмеження теорії відсоткового паритету.

Сучасна теорія форвардної валюти. Графік арбітражів. Графік торгівців. Графік біржовиків-спекулянтів. Визначення курсу рівноваги.

Прогнозування валютних курсів. Короткострокове прогнозування у системі плаваючих валютних курсів. Довгострокове прогнозування: доктрина паритету купівельної спроможності.

Хеджування від валютного ризику. Хеджування від операційного валютного ризику. Хеджування від трансляційного валютного ризику.

Тема 10. Баланс міжнародних платежів

Укладання платіжного балансу. Концепція резиденції. Стаття дебету і кредиту в системі подвійного запису.

Структура платіжного балансу. Поточний рахунок. Рахунок руху капіталу. Рахунок офісних резервів. Помилки та пропуски. Нові рекомендації МВФ з платіжного балансу.

Записи трансакцій до платіжного балансу. Запис трансакцій поточного рахунку. Запис трансакцій рахунку руху капіталу. Запис трансакцій офісних резервів. Запис чистих помилок і пропусків.

Аналіз платіжного балансу: рівновага та її порушення. Довгострокова рівновага. Середньострокова рівновага. Короткотермінова рівновага. Причини відсутності рівноваги. Алгебраїчний підсумок рівноваги.

Необхідність регулювання платіжного балансу. Ринкове та неринкове регулювання. Форми ринкового регулювання.

Тема 11. Теорії закордонних прямих інвестицій та багатонаціональних компаній

Статистичний огляд закордонних прямих інвестицій. Зростаюче значення закордонних прямих інвестицій. Закордонні прямі інвестиції провідних інвестуючих країн. Зростаюча частка послуг у закордонних прямих інвестиціях.

Триада країн у закордонних прямих інвестиціях. Взаємозв'язок між закордонними прямими інвестиціями та міжнародною торгівлею.

Вимоги до теорії закордонних прямих інвестицій. Теорія міжнародних портфельних інвестицій.

Теорія монополістичної переваги закордонних прямих інвестицій. Досконаліші знання. Життєвий цикл продукту. Олігополія.

Теорія інтерналізації закордонних прямих інвестицій. Еклектична парадигма закордонних прямих інвестицій. Вибір поміж експортом, ліцензуванням та закордонними прямими інвестиціями.

Тема 12. Суть і сфера діяльності багатонаціональної компанії

Деякі визначення багатонаціональної компанії. Система багатонаціональних компаній.

Переміщення продукції в системі багатонаціональних компаній. Горизонтальна інтеграція. Вертикальна інтеграція.

Рух капіталу в системі багатонаціональних компаній. Джерела фінансування. Обмеження у політиці вибору джерел фінансування.

Передача технології в системі багатонаціональних компаній. Міжнародна передача технологічної іновації. Передача іновацій у країни, що розвиваються.

Передача підприємницького досвіду в системі багатонаціональних компаній. Усвідомлення економічної можливості. Обачність у прийнятті ризику.

Внесок багатонаціональних компаній у світову економіку. Деякі емпіричні дані про багатонаціональні компанії. Особливості розвитку закордонного інвестування в економіку України.

Тема 13. Державна політика стосовно багатонаціональних компаній

Економічні вигоди від закордонних прямих інвестицій для приймаючих країн і видатки на них. Вплив на національний дохід. Вплив на платіжний баланс. Використання прихованих цін для оцінки доходів і видатків. Зміна трактувань відношення доходів до видатків у часі. Співпадання та протиріччя між економічними інтересами.

Виклик багатонаціональних компаній національній незалежності приймаючих країн. Проблема національних інтересів. Проблема екстериторіальності. Проблема націоналізму. Неприхильність і напруженість у приймаючих країнах.

Політика та діяльність приймаючих урядів з метою мінімізації політичних втрат від закордонних прямих інвестицій. Обмеження на іноземну власність. Експропріація.

Інвестиційні стимули та умови приймаючих країн. Стимули інвестування. Умови здійснення інвестицій.

У напрямі компромісу між національними державами та багатонаціональними компаніями. Двостороннє узгодження на національному рівні. Багатостороннє узгодження на міжнародному рівні.

Спільні підприємства і БНК в економіці України.

Тема 14. Зовнішня торгівля і торговельна політика України за умов ринкової трансформації

Передумови інтегрування України в глобальну економіку. Формування відкритої економіки України. Тенденції і суперечності розвитку зовнішньої торгівлі України.

Концепційні основи зовнішньоекономічної стратегії України. Головні фактори формування зовнішньоекономічної політики України. Реалізація зовнішньоекономічної політики України.

Тема 15. Теорія і політика економічної інтеграції: ЄС, ЄП та НАФТА

Теорія економічної інтеграції. Статичні ефекти митного союзу. Динамічні ефекти митного союзу.

Інтеграційні процеси в Європі. Становлення Європейського Союзу та проблеми його розширення.

Північноамериканська угода про торгівлю. Основні положення НАФТА. Потенційні економічні ефекти НАФТА. Випадки проти НАФТА у Сполучених Штатах.

РОЗДІЛ 3. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ

Тема 1. Вступ до курсу валютно-фінансові ринки.

Актуальність даного курсу, структура та основні завдання курсу валютно-кредитні відносини, огляд рекомендованої літератури.

Тема 2. Світові валютні ринки.

Визначення валютного курсу, види валютних курсів, припущення функціонування валютного ринку. Теорія валютного курсу. Номіналістична теорія валютного курсу. Теорія паритету купівельної спроможності. Ринкова теорія валютного курсу. Теорія регульованого валютного курсу Дж. Кейнса.

Основні валютні операції : арбітражу, спекуляції, хеджування. Трикутний арбітраж.

Теорія процентного паритету, рівновага на міжнародних фінансових ринках. Модель поведінки спекулянта, арбітражера, страхувальника. Сучасні інструменти проведення валютних операцій : валютні ф'ючерси, опціони.

Тема 3. Платіжний баланс держави.

Керівництво до складання платіжних балансів розроблене Міжнародним Валютним Фондом (1993 рік). Основні розділи платіжного балансу, статті рахунку поточних операцій та рахунку руху капіталу та фінансових операцій. Приклади подвійного запису трансакцій у платіжному балансі. Платіжний баланс України.

Тема 4. Автоматичні регулятори торгового балансу і валютний курс.

Цінові механізми автоматичного регулювання торгового балансу. Еластичність попиту і пропозиції валюти. Умови Маршала-Лернера. Абсорбційний підхід до регулювання торгового балансу. Монетарний підхід до регулювання торгового балансу, алгебраїчна інтерпретація. Рух капіталів і

його вплив на сальдо платіжного балансу. Портфельний ефект , ефект очікування.

Тема 5. Фіскальна і монетарна політика держави і платіжний баланс.

Методи державного впливу на рівновагу зовнішніх та внутрішніх операцій. Фіскальна і монетарна політика у досягненні зовнішньої і внутрішньої рівноваги. Модель IS – LM та ситуації пов'язані з рівнем відкритості економіки та вибором політики досягнення рівноваги. Правило Мандела-Флемінга.

Тема 6. Валютні стратегії держави.

Переваги і недоліки політики плаваючого та фіксованого курсу. Класифікація та визначення режимів плаваючого курсу, критерії застосування . Фіксований валютний курс, валютний комітет і досягнення валютно-фінансової стабілізації в країнах перехідною економікою.

Тема 7. Світова валюта система.

Періодизація валютної системи. Особливості функціонування Бреттон-Вудської валютної системи. Ямайські угоди і поліцентричність світової валютно-фінансової системи. Валютно-фінансові кризи.

Тема 8. Європейська валютна система .

Еволюція і основні періоди у розвитку Європейської валютної системи. Порівняльний аналіз ЄВС та світової валютної системи.

Принципи створення Європейського Валютного Союзу та введення єдиної грошової одиниці “євро” . Основні параметри , умови входження країн до Європейського Валютного Союзу. Валютні стратегії в Україні.

Тема 9. Техніка міжнародних валютно-фінансових операцій.

Методи розрахунку і методи платежу у міжнародних фінансових операціях. Лоро – рахунки, Ностро, востро - рахунки. Бухгалтерські операції при міжнародних розрахунках. Вексель, його види та застосування в експортно-імпортних операціях. Міжнародний акредитив, схема розрахунків , сфери застосування , вигоди для експортера та імпортера. Схема розрахунків по документарному і чистому інкасо. Вигоди для експортера та імпортера.

Тема 10. Міжнародний кредит.

Форми міжнародного кредиту. Комерційний та банківський кредит .Вартість міжнародного кредиту. Кредитні угоди. Нетрадиційні форми фінансування зовнішньоекономічних операцій. Суть міжнародного клірингу, факторингу, форфейтингу. Види міжнародного лізингу. Схема проведення цих операцій, сфери застосування.

Тема 11. Міжнародні інвестиції.

Інвестування у світовій економіці. Прямі і портфельні інвестиції. Визначення, приклади. Способи розрахунку ефективності іноземних інвестицій. Метод теперішньої вартості. Метод затрати – доходи.

Світові фондові ринки. Структура, основні інструменти. Доходність та ризики портфельних інвестицій. Розрахунок оптимального портфеля цінних паперів.

Тема 12. Міжнародні фінансові інститути.

Основні принципи діяльності МВФ, Світового банку, Європейського банку реконструкції та розвитку. Особливості кредитування країн що розвиваються та країн з перехідною економікою. Проблеми міжнародної кредитної заборгованості. Функції Паризької та Лондонського клубів кредиторів.

Тема 13. Україна та міжнародні фінансові ринки.

Валютний контроль в Україні, особливості співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями. Оцінка інвестиційного клімату. Іноземне пряме та портфельне інвестування в Україні. Проблеми зовнішньої заборгованості в Україні та сучасна макроекономічна ситуація.

РОЗДІЛ 4. СВІТОВА ЕКОНОМІКА

Тема 1. Світова економіка як система

Предмет світової економіки: закономірності розвитку ринкової системи організації господарського життя, закономірності формування сукупного попиту та сукупної пропозиції на товари, фактори виробництва, аналіз національної економіки і її зв'язок з економіками інших країн; розвиток міжнародних фінансових ринків і механізмів, що обслуговують світову економіку.

Зв'язок світової економіки з іншими науками. Методи, використовувані в предметі. Сутність світового господарства. Історія зародження міжнародних відносин, причини їхньої появи. Етапи розвитку світової економіки. Структура сучасного світового господарства. Зміни у світовому господарстві на початку ХХІ століття.

Системні ознаки світової економіки. Форми міжнародних економічних відносин. Закономірності розвитку світової економіки. Інтернаціоналізація з переходом до глобалізації. Балансування національних і регіональних інтересів, значення регіонального співробітництва, рушійні сили інтернаціоналізації відтворювального процесу в масштабах світової економіки. Глобалізація як об'єктивне явище. Поняття, рушійні сили й суб'єкти економічної глобалізації, протиріччя й нові ризики для світової економіки. Роль національної держави й державного регулювання національної економіки в що розвивається глобалізаційному процесі. Антиглобалізм, корінь і наслідки даного явища. Інструментарій керування глобалізаційними явищами.

Транснаціоналізація. Зміст і поняття транснаціональної компанії, корпорації. Характеристика ролі ТНК на сучасному етапі світового розвитку. ТНК - як суб'єкт світового господарства. ТНК і інтернаціоналізація відтворювального процесу в масштабі світового господарства. Масштаби операцій ТНК і сфери їхнього впливу.

Посилення міжнародної конкуренції. Теорія М.Портера.

Нерівномірність економічного розвитку країн світу

Тема 2. Міжнародний поділ праці

Сутність і значення міжнародного поділу праці. Загальний, частковий і одиничний поділ праці. Чинники міжнародного поділу праці. Природно-

географічні умови; технічний прогрес; соціально-економічні умови. Тенденції та особливості МПП на сучасному етапі.

Форми МПП. Міжнародна спеціалізація, її види. Територіальна і виробнича спеціалізація. Міжнародна кооперація. Сфери міжнародного співробітництва: виробничо-технологічне співробітництво, торгово-економічна кооперація, післяпродажне обслуговування техніки. Основні методи для налагодження коопераційних зв'язків.

Етапи формування МПП. Вхід України в систему міжнародного поділу праці. Основні чинники, що впливають на цей процес.

Основні теорії МПП. Класична економічна теорія А.Сміта і Д.Рікардо. Роль абсолютних та порівняльних переваг, їх вплив на МПП. Дж.С.Мілль. Дослідження Е. Гекшера, Б. Оліна, П. Самуельсона, В. Леонтєва. Сучасні дослідження в області модернізації міжнародного поділу праці. Концепції взаємозалежності. К. Нувенхузе і Р. Купер. Плани перебудови існуючої моделі

Тема 3. Економічна інтеграція

Об'єктивні основи й сутність економічної інтеграції. Еволюціонування інтеграційного розвитку в масштабах світового господарства. Основні центри інтеграційних процесів у сучасній світовій економіці. Роль і значення регіональної економічної інтеграції, її сутність. Передумови інтеграції. Цілі інтеграції. Принципи оцінки інтеграції.

Форми інтеграції: преференційні торговельні угоди, зони вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, повна економічна інтеграція.

Регіональні інтеграційні об'єднання. Інтеграційні об'єднання Південної Америки. Інтеграційні процеси в Азійсько-тихоокеанському регіоні. Інтеграційні об'єднання Африки.

Процеси європейської інтеграції. Місце України в міжнародних інтеграційних процесах.

Тема 4. Європейський Союз

Виникнення і розвиток ідеї європейської цивілізації. Післявоєнна Європа. “План Шумана” й утворення Європейського об'єднання вугілля і сталі . Розвиток співпраці країн ЄОВС.

Римські договори 1957 р.: утворення Європейського співтовариства з атомної енергетики (Євроатом) та Європейського економічного співтовариства. Європейська асоціація вільної торгівлі .

Брюссельський договір про інституційне злиття виконавчих органів ЄОВС, ЄЕС та Євроатома. Митний союз між країнами “шістки”. Вступ до ЄЕС Великобританії, Ірландії, Данії. Початок формування економічного та валютного союзу, створення політичних інститутів — Європейської Ради, Європейського Парламенту.

Вступ Греції до ЄЕС. Вступ до ЄЕС Іспанії та Португалії. Вступ до ЄС Австрії, Фінляндії та Швеції.

Єдиний Європейський акт (1986 р.). Заснування Європейського банку реконструкції та розвитку.

Маастріхтський договір про політичний, економічний, валютний союз держав-членів. Європейський Союз. Цілі, принципи, напрями інтеграції в ЄС. Інститути ЄС. Розвиток інтеграційних процесів в ЄС: Політика ЄС у галузі вільного пересування громадян, капіталу, послуг. Спільна торговельна політика. Угода між ЄС та ЄАВТ про утворення “Європейського економічного простору”.

Утворення Європейського валютного союзу. Етапи формування валютного союзу. Критерії входження до єдиної валютної системи. Європейська система центральних банків, Європейський центральний банк, Європейський інвестиційний банк.

Співпраця в галузі правової та внутрішньої політики. Запровадження громадянства ЄС. Спільна зовнішня політика та політика в галузі безпеки.

Спільна сільськогосподарська політика ЄС.

Договір Ніцци— інституційні реформи в Європейському Союзі.

Переговорний процес щодо приєднання країн Центральної та Східної Європи до Європейського Союзу. Передумови розширення ЄС до Центральної та Східної Європи.

Основні критерії вступу до Євросоюзу (Копенгагенські критерії). Географічний критерій. Політичний критерій, його складові. Економічний критерій. Правовий критерій, його складники. Критерій абсорбції — спроможність ЄС “поглинути” нових членів. Критерії “конвергенції” до ЄС. Процедура набуття членства в ЄС. Розширення ЄС в 2004 р. Вступ Румунії та Болгарії до ЄС.

Сучасний стан інтеграції України в ЄС. Основні ймовірні сценарії вступу України до ЄС у 2024 р..

Тема 5. Особливості економічних систем країн світу.

Класифікація країн світу. Основні центри світового господарства, їх орієнтири, інтереси й зіткнення.. Статистичні показники динаміки економічного розвитку основних центрів світового господарства, проблеми демографії й міграції робочої сили, ареали економічного й політичного впливу центрів світової економіки, у т.ч. регіональні підсистеми економічного впливу

Показники динаміки розвитку світового господарства в цілому : ВВП, доходи на душу населення, диференціація рівнів життя й споживання, нерівномірність розвитку окремих регіонів, проблеми економічної стійкості розвитку, включаючи аспекти екології й ін. Визначення понять «розвинуті країни», «країни, що розвиваються», «країни з перехідною економікою». Проблеми наднаціонального й міждержавного регулювання, співвідношення сил розвинених і країн, що розвиваються, а також країн економіки, що трансформуються, у питанні регулювання світової економіки.

Основні моделі економічних систем. Класифікація економічних систем за різними ознаками. Капіталізм і соціалізм. «Змішані» економічні системи. Економічний лібералізм. Соціальна ринкова економіка. Узгоджене підприємництво. Розподільчий соціалізм.

Економічна система України.

Тема 6. Характеристика національної економіки країн світу

Промислово розвинуті країни у світовому господарстві. Основні ознаки розвинутих країн. Економічна політика промислово розвинутих капіталістичних країн. США у світовій економіці. Японія у світовій економіці. Європейський союз у світовому господарстві. Особливості зовнішньоторговельної політики розвинутих країн.

Характеристика країн, що розвиваються. Групи країн, що розвиваються у світовій економіці. Економічна стратегія країн, що розвиваються. Роль держави в країнах, що розвиваються. Китай у світовій економіці. Бразилія у світовій економіці

Особливості переходу до ринку країн з перехідною економікою. Заходи для входу до світового господарства.

Тема 7. Міжнародні економічні організації

Характеристика міжнародних економічних організацій. Особливості взаємовідносин України і МЕО

Історія створення Світової організації торгівлі. Основні відмінності між ГАТТ і СОТ. Лібералізація торгівлі в рамках СОТ. Шлях України до Світової організації торгівлі. Аналіз переговорного процесу. Етапи приєднання, переговори, зобов'язання.

Наслідки вступу до СОТ для секторів української економіки. Наближення українського законодавства до норм і принципів СОТ. Проблеми адаптації. Обґрунтування економічної ефективності вступу до СОТ.

Співпраця України з Економічною та соціальною радою ООН. Спеціальні програми в структурі ООН.

Міжнародні фінансові спеціалізовані утворення ООН. Міжнародний банк реконструкції та розвитку. Міжнародний валютний фонд. Співпраця України та МВФ – аналіз ефективності. Міжнародна фінансова корпорація. Багатостороннє агентство гарантій інвестицій. Міжнародна асоціація розвитку. Європейський банк реконструкції та розвитку

РОЗДІЛ 5. СУЧАСНІ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Тема 1. Предмет і завдання

Визначення економічної системи. Природа економічних систем. Предмет теорії порівняльних економічних систем.

Способи класифікації економічних систем. Ціннісні орієнтації та ідеології. Індивідуалізм. Конфлікт між індивідуалізмом та колективізмом. Авторитарний колективізм. Патріотизм як ідеологія. Соціальні відносини.

Методи порівняння. Моделювання. Емпіричний аналіз. Оцінка результатів. Формаційний та загальноцивілізаційний підходи. Завдання теорії порівняльних економічних систем. Визначення пріоритетів системи та їх реалізація: економічне зростання; ефективність; розподіл доходу; стабільність (циклічна стабільність, контрольована інфляція, мінімізація безробіття); перспективи розвитку національної економіки.

Тема 2. Теорії еволюції економічних систем

Поняття еволюції та його застосування при вивченні розвитку економічних систем. Еволюція та революція: діалектика співвідношення. Провісники сучасних теорій еволюції економічних систем (К.Маркс, А.Маршалл, Т.Веблен, Й.Шумпетер).

Сучасні теорії еволюції економічних систем. Еволюційні теорії “нової хвилі”: неошумпетеріанство та постдарвінізм.

Теорії конвергенції економічних систем.

Тема 3-4. Економіка вільного підприємництва. Економічна система США

Теорія економічного лібералізму та її реалізація у США. Індивідуалізм. Економіка вільного підприємництва та її основні ознаки: максимізація прибутків, приватна власність, вільні ринки, обмежена роль уряду, головна мета – задоволення індивідуальних потреб.

Особливості становлення та розвитку економічної системи США.

Проблеми, які породжує система вільного підприємництва. Тенденція до економічної та соціальної несправедливості та її подолання: виникнення трудових спілок, запровадження законодавства про мінімальну заробітну плату, офіційне визначення рівня бідності, прогресивне оподаткування доходів та спадщини, поширення власності, монетарна та фіскальна політика держави, антитрестівське законодавство, соціальне законодавство, запровадження соціальних та політичних критеріїв у сфері прийняття рішень.

Критерії ефективності економічної системи США.

Тема 5. Національно-державні різновиди змішаної економіки: Німецька соціальна ринкова економіка

Теорія неолібералізму та її реалізація у повоєнній Німеччині. Методологічні принципи В.Ойкена. Концепція соціальної ринкової економіки. Головні ознаки системи економічного неолібералізму. Спільності та відмінності систем економічного лібералізму та неолібералізму. Особливості системи соціального захисту в Німеччині.

Проблеми, що породжуються системою економічного неолібералізму та способи їх подолання. Формування “середнього” класу як показник стабільності економічної системи. Законодавство про творення багатства.

Показники ефективності системи. Узгодження національної економічної політики та членства у ЄС.

Тема 6. Національно-державні різновиди змішаної економіки: Шведський розподільчий соціалізм

Шведська модель економічної системи як поєднання соціалістичних цілей і системи вільного підприємництва. Принцип розмежування економічних функцій створення багатства та його розподілу. Реалізація цього принципу у скандинавських країнах.

Основні ознаки економічної системи розподільчого соціалізму. Дилема між ефективністю та рівністю у доходах. Проблеми, що породжуються економічною системою. Шляхи подолання проблем, що виникають. Показники ефективності економічної системи розподільчого соціалізму.

Тема 7. Національно-державні різновиди змішаної економіки: Економічна система Японії

Стратегія економічного розвитку Японії. Особливості промислової організації: домінуюча роль промислових груп та їх торгових компаній; висока норма інвестицій (та заощаджень); координація діяльності підприємництва з боку державної бюрократії. Три основні види промислових груп в Японії: банківські групи “зайбацу”; банківські групи німецького типу; великі промислові групи (“Тойота”, “Соні”, “Тітачі” та ін.). Персоналізм і патерналізм в японській економічній культурі. Реалізація ідеї пожиттєвого найму.

Роль держави в забезпеченні соціального добробуту громадян. “Урядова” власність. Рецесійні картелі. Раціоналізаційні картелі. Зміна ролі економічної бюрократії в Японії.

Показники ефективності економічної системи Японії.

Тема 8. Особливості економічних систем нових індустріальних держав

Міжнародний поділ праці та залучення до нього слаборозвинутих країн. Кооперація таких країн у виробництві науковомісткої та технологічно складної продукції як основа їх економічного зміцнення. Визначення поняття “нові індустріальні держави”. Умови формування нових індустріальних держав та становлення їх економічних систем. Особливості розвитку взаємовідносин з промислово розвинутими країнами.

Специфічні особливості становлення економічних систем Сянгану (Гонконгу), Сингапуру, Тайваню, Кореї, Бразилії, Мексики, Аргентини, Індії та ін. Основні ознаки економічних систем нових індустріальних країн. Особливості реалізації основних проблем організації економіки.

Показники ефективності економічних систем нових індустріальних держав.

Тема 9. Економічні системи країн з перехідною економікою: Шлях від командно-адміністративної системи

Адміністративно-командна економічна система та її основні ознаки: максимізація виробництва продукції; монополізація державної власності на засоби виробництва; планово-розподільча система обліку; затратне ціноутворення; домінуюча роль уряду і політичної партії в економіці; політизація цілі функціонування економічної системи. Зрівняльний характер формування особистих доходів. Економіка дефіциту. Бюрократія в управлінні економікою. Соціальні втрати. Розрив на лінії еволюційного розвитку і рух по узбіччю цивілізації. Відхилення від загальноцивілізаційних принципів господарювання.

Економічні та політичні проблеми, породжені командно-адміністративною системою, та спроби їх вирішення.

Причини неефективності командно-адміністративних економічних систем.

Тема 10. Економічні системи країн з перехідною економікою в Центральній та Східній Європі

Ринкові перетворення 1980-90-х рр. в країнах Східної Європи. Радикальні зміни в реалізації проблем організації економіки. Особливості у проведенні економічних реформ в Угорщині. Політичні та економічні перетворення у Польщі та Румунії.

Розпад комуністичного військово-політичного блоку та РЕВ. Поділ Чехо-Словаччини та об'єднання Німеччини. Особливості перехідної економіки Чехії та Словаччини. Інтеграція економіки НДР в економічну систему ФРН. Трансформаційні процеси на Балканах: Албанія, Боснія і Герцеговина, Болгарія, Македонія, Словенія, Хорватія. Особливості перехідних процесів у Центральній Європі. Особливості економічної системи Росії як метрополії в колоніальній системі СРСР. Особливості економічної системи Росії.

Проблеми формування національних економічних систем новими незалежними державами. Темпи ринкових перетворень та макроекономічні показники. Консолідовані ринкові економіки: Латвія, Литва, Естонія. Держави з власне перехідною економікою: Україна, Молдова, Вірменія, Грузія, Азербайджан. Казахстан, Киргизстан. Консолідовані статичні економіки: Білорусь, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан.

Негативні наслідки перехідного періоду та шляхи їх подолання.

Тема 11. Економічні системи країн з перехідною економікою: Економічна система України

Передумови формування політичної і економічної системи України. Державність і її зміцнення в Україні. Ринкова економіка – державно-національна економіка. Цінності та національна ментальність. Українські національні господарські форми. Колоніальне минуле України та його вплив на формування національної економіки. Українська економіка перехідного періоду. Перехідний процес. Трансформація підходу до розподілу ресурсів. Інфляція та фінансова система. Програма стабілізації. Ринкова лібералізація. Формування системи соціального захисту.

Конституція України про основні параметри національної економічної системи.

Перспективи економічного розвитку України.

Тема 12. Сучасні тенденції зближення економічних систем

Геополітичні аспекти розвитку економічних систем. Зміна геополітичних сил у 1990-х рр.

Економічні системи в Європі. Соціальна орієнтація європейських економічних систем. Європейські інтеграційні процеси. Спільне вирішення основних проблем організації економіки. Зближення європейських економічних систем та перетворення ЄС у нову геополітичну силу.

Інтеграційні процеси між новими незалежними державами.

Особливості розвитку та зближення національних економічних систем в Азії, Африці, Латинській Америці. Орієнтація на індустріальний шлях розвитку.

II. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бласко Г. Економічне диво чи економічна загадка? Соціальне ринкове господарство та його застосування: Теорія А.Мюллер-Армака.- Київ: Світовид, 1992.- 59 с.
2. Боднар І. Р. Міжнародна економіка: навч. посіб. для самост. вивчення курсу / Укоопспілка; Львівська комерційна академія — Л. : Видавництво Львівської комерційної академії, 2019. — 336с.
3. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Підручник.- Київ : Знання, 2021. - 305 с.
4. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини: Підручник. — 2-ге вид., перероб. й доп.— К.: Знання, 1999.— С.43-69, 155-169, 247-267.
5. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму / Пер. з нім.- К.: Основи, 1994.- 261 с.
6. Гаврилишин Б. Дороговкази в майбутнє: До ефективніших суспільств. Доповідь Римському клубові. - Київ: Основи, 2008.- 238 с.
7. Герасимчук З.В., Горбач Л.М. Міжнародні економічні відносини. — Луцьк: Надстир'я, 2021. — 328 с.
8. Грабинський І. Еколого-економічна система України: порівняльний аналіз.- Львів: НТШ, 1997.- 240 с.
9. Грабинський І. Сучасні економічні системи: Навчальний посібник.- Львів: Інтереко, 1997.- 176 с.
10. Григор'єв Г.С., Переверзева С.О. Міжнародна економіка: конспект лекцій / Національний авіаційний ун-т. — К. : НАУ, 2006. — 72с.
11. Дахно І. І. Міжнародна економіка: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Міжрегіональна академія управління персоналом. — 4-те вид., стер. — К. : МАУП, 2020. — 248с.
12. Дворніков М. Є. Міжнародна економіка. — Вінниця: ВДТУ, 2001. — 201с.
13. Історія міжнародних економічних відносин: Курс лекцій / За ред. І.М.Грабинського. — Львів: Українські технології, 2013. — С.9-29.
14. Карбау Р. Міжнародна економіка: Підручник / Роман Косодій (пер.з англ.). — 7.вид. — Суми : ВАТ "Сумська обласна друкарня", 2004. — 651с.
15. Карпенко С. В., Карпенко О.А.. Міжнародна економіка: навч. посібник для дистанц. навч. / Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини "Україна". Інститут дистанційного навчання. — К. : Університет "Україна", 2007. — 252с.
16. Козак Ю. Г. та ін. Міжнародна економіка. — К.: Центр навчальної літератури; АртЕк, 2012. — 436 с.
17. Козик В.В., Панкова Л.А., Даниленко Н.Б. Міжнародні економічні відносини. — К: Знання-Прес, 2003. — 407 с.
18. Коропецький І.-С. Перспективи економічного розвитку України в порівнянні з Францією // Економіка України.- 1993.- №6.- С.80-88.
19. Кредисов А., Бодров В., Леоненко П. Становлення і розвиток соціального ринкового господарства у ФРН // Економіка України.- 1993.- №7.- С.53-62.

20.Лазебник Л.Л. Міжнародна економіка. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. – 218 с.

21.Лазебник Л.Л., Митяй С.А. Міжнародна економіка. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2003. – 308 с.

22.Липов В. В. Міжнародна економіка: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Харківський національний економічний ун-т. — Х. : ВД "ІНЖЕК", 2005. — 408с.

23.Макконелл К.Р., Брю С.Л. Аналітична економія: принципи, проблеми і політика / Пер. з англ.– Львів: Просвіта, 1997.– Ч.1: Макроекономіка.– С.499–607.

24.Международная торговля : финансовые операции , страхование и другие услуги / Пер. с англ. - Київ: ВНУ, 2021. -480 с

25.Мишкін Ф. Економіка грошей, банківської справи та фінансові ринки / Пер. з англ. - Київ : Основи, 1998. - 967 с.

26.Міжнародні економічні відносини: Історія міжнародних економічних відносин: Підручник / А.С.Філіпенко, В.С.Будкін, О.В.Бутенко та ін.– К.: Либідь, 1992.– 191 с.

27.Мор Т. Утопія // Мор Т., Кампанелла Т. Утопія. Місто Сонця.- К.: Дніпро, 1988.- С.16-114.

28.Мунтіян В. Про українську економічну модель // Економіка України.- 1994.- №6.- С.82-84.

29.Нестеренко В., Рокоча В. Державне регулювання в соціальному ринковому господарстві ФРН // Економіка України.- 1994.- №5.- С.38-46.

30.Нестеренко В., Рокоча В. Економічна політика в соціальному ринковому господарстві // Економіка України.- №12.- С.30-38.

31.Новиков В., Надточій Б. Соціальна політика у ФРН: Оплата праці та пенсійне страхування // Економіка України.- 1994.- №2.- С.76-81.

32.Поручник А.М., Столярчук Я. М., Павловська О. Д., Приходько В. В., Жеваго Аліна Володимирівна. Міжнародна економіка: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Київський національний економічний ун-т — К. : КНЕУ, 2005. — 157с.

33.Рокоча В.В. Міжнародна економіка: У 2 кн. Кн.1: Міжнародна торгівля: теорія та політика. – К.: Таксон, 2022. – 320 с.

34.Румянцев А. П., Климко Г. Н., Рокоча В. В., Шевченко В. Ю., Савчук В. І. Міжнародна економіка: Підручник / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка — 3.вид., перероб. і доп. — К. : Знання, 2006. — 480с.

35.Румянцев А.П. та ін. Міжнародна економіка. – К.: Знання-Прес, 2003. – 448 с.

36.Рут Ф.Р., Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції: Пер.з англ. – К.: Основи, 1998. – 743с.

37.Савельєв Є.В. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів. – Тернопіль: Екон. думка, 2001. – 496 с.

38.Сакс Дж., Пивоварський О. Економіка перехідного періоду: Уроки для України / Пер. з англ.- К.: Основи, 1996.- 345 с.

39.Сахаров В. Є., Будкін В. С., Єрохін С. А., Зав'ялова О. В., Белінська Я.В., Павлюк О. О.. Міжнародна економіка: навч. посіб. для студ. ВНЗ / Національна академія управління /— 3-тє вид., випр. — К. : Ін Юре, 2018. — 432с.

40.Семьюелсон П.А., Нордгауз В.Д. Мікроекономіка / Пер. з англ.— К.: Основи, 1998.— С.530–613.

41.Соколенко С. Чи буде корисним для України досвід Південної Кореї // Економіка України.- 1994.- №6.- С.75-81.

42.Сорока І. Соціальне ринкове господарство і змішана економіка як пріоритетні моделі українського ринку // Економіка України.- 1994.- №5.- С.47-54.

43.Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: Історія. – К.: Либідь, 2022. – С.16-100.

44.Франко І. Що таке поступ. – Твори в 50 тт. – Т.45.

45.Шевчук В. О.. Міжнародна економіка: теорія і практика: підручник. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К. : Знання, 2008. — 663с.

46.Шевчук В.О. Міжнародна економіка: теорія і практика. – Львів: Каменяр, 2003. – 719 с.

47.Школа І.М., Козменко В.М., Бабінська О.В. Міжнародні економічні відносини. – К.: КНТЕУ, 2003. – 589 с.

48.Шніцер М. Порівняння економічних систем / Пер. з англ.- К.: Основи, 1997.

III. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

1. Виробничі можливості національних економік: постійні альтернативні вартості.
2. Виробничі можливості національних економік: зростаючі альтернативні вартості.
3. Виробничі можливості національних економік: однакові виробничі можливості з неоднаковими смаками.
4. Криві пропозиції: визначення умов торгівлі.
5. Модель Гекшера-Оліна: арифметичний приклад.
6. Отримання кривої виробничих можливостей країни відповідно до забезпеченості факторами. Виробничі функції: криві однакових кількостей. Забезпеченість факторами. Неоднакова забезпеченість факторами як основа торгівлі.
7. Неоднорідність та зміни у забезпеченості факторами. Фактори землі. Людський фактор. Капітал.
8. Неоднорідність та зміни у забезпеченості факторами. Впливи на торгівлю і різноманітність факторів. Ефекти впливу на торгівлю: зміна факторів.
9. Модель Гекшера-Оліна і “парадокс Леонтєєва”.
10. Порівняльна перевага. Транспортні та інші витрати на переміщення. Ефекти транспортних витрат на міжнародну торгівлю.
11. Порівняльна перевага. Транспортні та інші витрати на переміщення. Ефекти транспортних витрат на розміщення виробництва.
12. Ключові риси основних ринкових структур. Довгострокова ціна і виробництво індивідуальної фірми в умовах досконалої конкуренції та в умовах монополії. Суспільні витрати на монопольну владу.
13. Порівняльна перевага. Недосконала конкуренція: монопольні прибутки, зростаюча дохідність, диференціація продукту та ризику.
14. Порівняльна перевага. Цінова дискримінація між внутрішніми та зовнішніми ринками: демпінг.
15. Порівняльна перевага. Монопольні прибутки: суспільні витрати на монопольну владу. Зростаюча дохідність: ефект масштабу, економія диверсифікації.
16. Порівняльна перевага. Ефекти монополії та олігополії на торгівлю. Нецінова конкуренція.
17. Порівняльна перевага. Співпадання ринкових сегментів: модель Ліндера. Внутрігалузева торгівля.
18. Порівняльна перевага. Технологічні теорії торгівлі.
19. Технологічні теорії торгівлі. Модель життєвого циклу продукту.
20. Міжнародна мобільність факторів і теорія торгівлі. Економічна інтеграція.

21. Міжнародна мобільність факторів. Багатонаціональна компанія і теорія торгівля.
22. Тарифні та нетарифні торговельні бар'єри. Економічні ефекти тарифів. Цінові ефекти імпортного мита.
23. Тарифні торговельні бар'єри. Економічні ефекти тарифів. Суспільні витрати на тарифи.
24. Тарифні торговельні бар'єри. Визначення елементів тарифної системи.
25. Нетарифні торговельні бар'єри. Кількісні обмеження. Імпортні та експортні квоти. Економічні ефекти квот.
26. Нетарифні торговельні бар'єри: Митна класифікація та оцінка. Антидемпінгове регулювання. Субсидії. Технічні стандарти та охорона здоров'я.
27. Нетарифні торговельні бар'єри: Державні закупівлі. Податки. Вимоги до місцевої участі в іноземних інвестиціях. Нетарифні торгові бар'єри в сфері послуг.
28. Вільна торгівля та аргументи на користь протекціонізму. Помилкові та спірні аргументи на користь протекціонізму.
29. Світова економіка як економічна система
30. Етапи формування світової економіки
31. Сутність і значення міжнародного поділу праці. Генетичні та історичні особливості.
32. Основні моделі трансформації економічних систем на шляху переходу до ринку
33. Критерії, взначені Маастрихською угодою
34. Етапи формування Європейського союзу
35. Етапи формування і наслідки валютного союзу ЄС
36. Сутність і значення процесів глобалізації
37. Сутність міжнародної економічної інтеграції
38. Форми міжнародної економічної інтеграції
39. Регіональні інтеграційні об'єднання Африки
40. Інтеграційні процеси в Азійсько-Тихоокеанському регіоні
41. Регіональні інтеграційні об'єднання Американського континенту
42. Закономірності розвитку світової економіки
43. Сутність концепції трансформації інституціоналізму
44. Сутність концепції трансформації „шокова терапія”
45. Характеристика економік країн, що розвиваються
46. Класифікація країн за рівнем економічного розвитку
47. Особливості соціально-економічного розвитку нових індустріальних країн
48. Інтеграційні об'єднання Європи (ЦЕФТА, ЕФТА, ЧЕС)
49. Особливості розширення ЄС 2004, 2007 років

50. Основні завдання трансформації економічних систем на шляху переходу до ринку
51. Особливості процесів транснаціоналізації
52. Інституційна структура Європейського Союзу
53. Основні напрями реалізації євроінтеграційної стратегії України.
54. Теоретичні моделі міжнародної економічної інтеграції. Статичні і динамічні ефекти інтеграції.
55. Види економічного зростання і його вплив на зовнішню торгівлю. Теорема Рибчинського. Розорюючий ріст факторів виробництва
56. Національна економіка та зовнішня торгівля. Мультиплікатор зовнішньої торгівлі та кейнсіанська модель економіки.
57. Міжнародна біржова торгівля: основні операції, товарні групи, світові біржові центри.
58. Міграційні потоки на світовому ринку праці. Аналіз вигащів та збитків (економічних та позаекономічних) від міжнародної міграції.
59. Теорії визначення валютних курсів. Теорія паритету купівельної спроможності. Прогнозування валютних курсів.
60. Основні валютні операції. Навести приклад трикутного арбітражу. Операції “своп”.
61. Методи страхування валютних ризиків. Світові ринки валютних ф'ючерсів та опціонів, сфери їх застосування.
62. Основні стратегії валютного регулювання в державі. Плаваючі та фіксовані валютні курси.
63. Питання платіжного балансу держави: структура, основні статті, розділи, види трансакцій.
64. Методи саморегуляції торгового балансу і валютний курс. Умови Маршала-Лернера. Наслідки девальвації національної валюти.
65. Еволюція світової монетарної системи. Принципи діяльності Міжнародного валютного фонду.
66. Європейська валютна система. Інституційні та економічні основи функціонування.
67. Валютні біржі (учасники, види операцій, переваги та недоліки біржових торгів).
68. Форми міжнародного кредиту. Комерційний та банківський кредит. Вартість міжнародного кредиту.
69. Види міжнародного лізингу і сфери його застосування.
70. Схеми операцій міжнародного факторингу та форфейтингу. Сфери застосування.
71. Інвестування в світовій економіці. Порівняльний аналіз прямих і портфельних іноземних інвестицій.
72. Способи розрахунку ефективності іноземних інвестицій. Метод теперішньої вартості. Метод затрати-вигоди.

73. Світові фондові ринки та їх основні інструменти. Євробонди, Євроноти.
74. Техніка міжнародних валютно-фінансових операцій. Методи розрахунку і методи платежу.
75. Схеми розрахунків по міжнародному акредитиву та інкасо. Переваги і недоліки для експортерів та імпортерів.
76. Іноземне інвестування в Україні. Оцінка інвестиційного клімату
77. Структура експортних та імпорتنних потоків в українській економіці та їх ефективність
78. Теорія процентного паритету. Алгебраїчна та геометрична інтерпретація.
79. Умови Маршала-Лернера. Стабільний та нестабільний валютний ринок.
80. Модель Мандела-Флемінга та регулювання платіжного балансу держави.
81. Еволюція системи багатостороннього регулювання міжнародної торгівлі: від ГАТТ до СОТ.
82. Створення Світової організації торгівлі, сфера її діяльності.
83. Порівняння систем регулювання міжнародної торгівлі в рамках ГАТТ і СОТ.
84. Основні цілі та функції СОТ.
85. Організаційна структура СОТ.
86. Прийняття рішень та членство в СОТ.
87. Мережа міжнародних організацій та угод у сфері міжнародної торгівлі.
88. Особливості та тенденції розвитку міжнародної торгівлі товарами.
89. Особливості та тенденції розвитку міжнародної торгівлі послугами.
90. Поняття принципів недискримінації в міжнародній торгівлі.
91. Принципи щодо застосування митних тарифів і кількісних обмежень у системі ГАТТ/СОТ.
92. Поняття і важливість принципу прозорості у системі ГАТТ/СОТ.
93. Особливості застосування захисних заходів (safeguards) у випадку різкого зростання імпорту.
94. Визначення демпінгу за правилами СОТ.
95. Застосування антидемпінгових заходів за правилами СОТ.
96. Види субсидій та особливості застосування компенсаційних заходів в Процедура врегулювання торговельних суперечок у рамках СОТ.
97. Особливості сільського господарства в структурі світової економіки.
98. Чому сільське господарство розглядається як вразливий сектор у торговельній системі СОТ?
99. Основні риси регулювання міжнародної торгівлі сільськогосподарськими товарами в рамках СОТ.
100. Суть стандартів і технічних бар'єрів у міжнародній торгівлі.

101. Особливості застосування технічних бар'єрів у міжнародній торгівлі (технічні регламенти та стандарти, стандартизація, процедура оцінки відповідності)
102. Правила регулювання у сфері санітарних і фітосанітарних заходів у системі СОТ.
103. Особливості міжнародної торгівлі текстилем та одягом.
104. Еволюція системи регулювання міжнародної торгівлі текстилем та одягом.
105. Поняття та види прав інтелектуальної власності, необхідність захисту на міжнародному рівні.
106. Взаємозв'язок між правами інтелектуальної власності та міжнародною торгівлею.
107. Регулювання торговельних аспектів прав інтелектуальної власності в рамках СОТ.
108. Поняття та види правил визначення походження товарів в міжнародній торгівлі, способи визначення країни походження товарів, критерії визначення значної переробки товарів.
109. Розвитку багатосторонньої торговельної системи СОТ після Уругвайського раунду.
110. Основні риси регулювання міжнародної торгівлі сільськогосподарськими товарами в рамках СОТ.
111. Особливості міжнародної торгівлі текстилем та одягом.
112. Регулювання торговельних аспектів прав інтелектуальної власності в рамках СОТ.
113. Поняття та види правил визначення походження товарів в міжнародній торгівлі, способи визначення країни походження товарів, критерії визначення значної переробки товарів.
114. Взаємозв'язок між правами інтелектуальної власності та міжнародною торгівлею.
115. Розвитку багатосторонньої торговельної системи СОТ після Уругвайського раунду.
116. Створення Світової організації торгівлі, сфера її діяльності.
117. Особливості сільського господарства в структурі світової економіки.
118. Чому сільське господарство розглядається як вразливий сектор у торговельній системі СОТ?
119. Суть стандартів і технічних бар'єрів у міжнародній торгівлі.
120. Особливості застосування технічних бар'єрів у міжнародній торгівлі (технічні регламенти та стандарти, стандартизація, процедура оцінки відповідності)
121. Правила регулювання у сфері санітарних і фітосанітарних заходів у системі СОТ.
122. Еволюція системи регулювання міжнародної торгівлі текстилем та одягом.

123. Поняття та види прав інтелектуальної власності, необхідність захисту на міжнародному рівні.
124. «Зернова угода» 2022 року з безпечного транспортування експортованого зерна та харчових продуктів з українських портів в умовах повномасштабної війни рф проти України.
125. Заборона Європейською комісією імпорту до п'яти країн-членів ЄС сільськогосподарської продукції з України в умовах повномасштабної війни рф проти України.